

Utvärdering på vetenskaplig grund?

Lena Lindgren 3/10 2019

- Vetenskaplig kunskapsgrund, en nyckelkomponent i professionsbegreppet.
- Utvärderingens kunskapsgrund fragmenterad, komplex, kontextberoende.
- Det finns ändå kunskap som förenar, skapar förtroende och auktoritet.
- Men ibland blir man ändå osäker.
- Några frågor för diskussion.

Profession - ett "yrke med status"

- Kvalificerad *tjänsteproduktion på vetenskaplig grund*, förutsätter avancerad (universitets-) utbildning som utgår från kunskap, träning, etik inom området.
- Handlingsutrymme för att fatta självständiga beslut, samt förtroende till att den professionella vet hur hon ska agera i de situationer som uppstår.
- Traditionella professioner, semiprofessioner (och framtida yrken som molnvakt, DNA-coach och kulturvävare).
- Skråliknande organisering (47, 2006), yrkeskodex och yrkesnormer.
- Yrkeskonferenser, fackliga och vetenskapliga tidskrifter (93, GU:s UB).
- "Yrke med status" (NE).

Varje profession har sin specifika kunskapsgrund

- ”Moderna professioner är: yrken vars praktik består av interventioner integrerade med och legitimerade av vetenskaplig kunskap om korrelationer, enkla orsaks-samband, mekanismer, strukturer och kontexter.” (Brante 2014, s 260).
- Definitionen säger *inte* att vetenskapsbaserad praktik alltid är bättre än annan praktik, eller att professioner endast tillämpar vetenskapsbaserade interventioner.
- Ofta är vetenskaplig kunskap inte tillräcklig. Det krävs ”praktiska synteser”, dvs. prioriteringar byggda på insocialiserad ”kontextkompetens”, social förmåga, beprövad erfarenhet, etc.
- Den specifika kunskapen – en förutsättning för vissa arbetsuppgifter, yrkeslicens. Vem som helst kan inte kalla sig ”professionell” inom yrket.

Finns en för utvärdering specifik vetenskaplig kunskapsgrund?

- *Om* den vetenskapliga kunskapsgrunden för utvärdering tillämpas, *så* leder det till bättre bedömningar och beslut om arbetssätt, *och så* ökar sannolikheten för att den kunskap som frambringas används och bidrar till "lärande".
- Det finns ingen stabil och allmänt accepterad kunskapsgrund för utvärdering, byggd på empirisk forskning om vad som fungerar och inte fungerar.
- Utvärderingens kunskapsgrund präglas av preskription, flervetenskaplighet, olika epistemologi, fragmentering och begreppsförvirring (både inom och mellan språk).
- Prioriteringar som bygger på "kontextkompetens", social förmåga, beprövad erfarenhet, etc. är ibland viktigare än utvärderingens kunskapsgrund.

Dessutom, utvärdering är inte längre bara "utvärdering"

- Det finns ett kluster av närbesläktade aktiviteter som likt utvärdering handlar om granskning, t.ex. kvalitetsmätning, tillsyn och revision. De som utför dessa har andra förutsättningar för och synsätt på sin yrkespraktik, och måhända personligheter.

"En mycket oansenlig man med typiskt revisorsutseende; komplett med stora glasögon, och mager hårväxt, klanglös röst och dryg uppsyn."

Det finns kunskap som förenar, skapar förtroende och auktoritet

- Utvärderingens kunskapsgrund bygger på forskning som fokuserar vad utvärderare gör eller bör göra i situationer som regelmässigt aktualiseras i en utvärderingsprocess.
- Shadish, Cook & Leviton (1991) *Foundations of Program Evaluation* är en bra grundstruktur att utgå från som kan uppdateras kontinuerligt med ny forskning.

Social programming	Hur tänkes program/policies lösa olika sociala problem?
Knowledge	Vilka metoder kan användas för att åstadkomma tillförlitlig kunskap?
Valuing	Hur kan kriterier för värdering konstrueras?
Use	Hur kan utvärdering användas, och användning främjas?
Practice	Vad är utvärderingspraktik och hur kan den beskrivas?

- Jfr Alkin (2004) "evaluation theory three"; Scriven (2003) "trans-discipline"; Shadish (1998) "evaluation theory is who we are".

Ibland blir man ändå osäker

- Det slutliga målet för Göteborg Stads omorganisering av grundskolan och förskolan är att likvärdigheten mellan stadsdelar och enheter ska öka. Vad innebär likvärdighet, hur ska det mätas, och vem ska bestämma det?
- Fiskebäcksskolans rektor som frågar vad Stadsledningskontoret ska använda den här (dyra) utvärderingen till?

Några frågor för diskussion

- Är det rimligt eller riktigt att utvärderaren använder sin kunskap och den auktoritet den ger till att bestämma hur utvärderingen ska genomföras och hur mål ska tolkas och undersökas?
- Spelar det någon roll om man är anställd som, och i alla sammanhang kallas för, "följeforskare", fastän utvärderingen inte här följer forskning?
- Behöver man som utvärderare bry sig om om och hur ens utvärdering används?